

Twitter in het onderwijs

Een aardbeving in China. Een vliegtuig dat landt op een rivier. De recente vliegcrash bij Schiphol. Dankzij Twitter raak je snel op de hoogte van wereldnieuws. Maar wat is het en wat kun je er mee binnen het onderwijs?

Hoe werkt Twitter?

De populariteit van Twitter neemt de laatste tijd sterk toe. Niet in de laatste plaats doordat traditionele media er steeds meer aandacht aan schenken. Twitter is een zogenaamde microblog applicatie. Een eenvoudig te gebruiken toepassing waarmee je een bericht van 140 tekens kunt schrijven en op internet kunt publiceren. Daarbij heb je de keuze of iedereen jouw berichten mag lezen, of alleen degenen die jou 'volgen' (*followers*). Omgekeerd kun jij ook anderen 'Twitteraars' volgen (*followees*). Als je niet wilt dat iemand jou volgt, kun je deze persoon ook blokkeren.

Kader 1

Naast Twitter zijn er andere microblog-applicaties beschikbaar, zoals Jaiku of de open source toepassing Laconica. Yammer is een besloten microblog-tool. Maar Twitter is het meest populaire microblog-programma.

Verder heb je de mogelijkheid om op anderen te reageren, en zo met anderen te communiceren. Dat kan via een 'direct message' (die alleen de ontvanger kan lezen) of via een 'reply'. In dat laatste geval begin je een bericht met @<twitternaam>. Via het onderdeel '@replies' kun je zien wie op jou reageert.

Je kunt Twitteren via de website www.twitter.com. Maar in veel gevallen maken twitteraars gebruik van aparte programmaatjes, die vaak via een smartphone zoals de iPhone plaatsonafhankelijk gebruikt worden.

Zoeken op thema

Dat betekent dat 'anytime, anywhere, any place' berichten worden gepost. Als je bijvoorbeeld tweehonderd mensen volgt, en die twitteren per dag gemiddeld vijf berichten, dan beseft je dat het ondoenlijk is om dit allemaal te volgen. Dat hoeft ook niet. Berichten die aan jou zijn gericht, zijn immers via '@replies' te achterhalen. Daarnaast kun twitter-berichten terug zoeken via search.twitter.com (en als favoriet opslaan). Handig is ook het gebruik van zogenaamde 'hash tags'. Dit zijn afkortingen van bepaalde thema's, voorafgegaan door een #, die twitteraars met elkaar afspreken. Vervolgens kun je op zo'n hash tag zoeken om alle –aan een bepaald thema gerelateerde– twitterberichten –'tweets'– te lezen. Ter illustratie: tijdens de Surf Onderwijsdagen is de hash tag OWD2008 gebruikt. Een andere handige toepassing voor hash tags is een 'twitter fountain': een scriptje dat binnen een website of weblog ingebed kan worden, en waarmee je berichten over een onderwerp als een soort lichtkrant kunt presenteren.

Netwerktol

Twitter is een applicatie die aansluit bij de behoefte van veel mensen om altijd met elkaar verbonden te zijn. Het medium is informeler dan e-mail, en meer publiek en sociaal dan instant messaging. Bij instant messaging (zoals MSN) richt je je tot een persoon, bij Twitter

bereik je een groep mensen. Barrett (2008) beschrijft Twitter als een applicatie die het midden houdt tussen puur a synchrone communicatie (zoals e-mail of weblogs) en synchrone communicatie (instant messaging). Als docent ben je volgens hem in staat het beste van beide vormen van communiceren te combineren, terwijl je maar één applicatie gebruikt.

Twitter is een typische sociale netwerk tool. Volgens De Beer (2009) kun je met behulp van Twitter een netwerk opzetten, onderhouden en oogsten (er voordeel van behalen). Levine (2008) constateert bijvoorbeeld dat mensen met elkaar verbonden lijken te zijn, die anders geen contact met elkaar hadden. Twitter zorgt volgens hem daarom voor 'hyper-connecties'. Veel mensen met een eenmanszaak gebruiken Twitter als 'digitaal koffiezetapparaat': om informeel een praatje te maken met andere professionals. Michael Feldstein illustreert dit als volgt: "But it does add a nice social dimension to my day, particularly given that I work alone from my home office a lot of the time. It lets me feel a little more connected with friends and colleagues, and does so without taking up unacceptable amounts of time."

Op Twitter opereren twitteraars eigenlijk binnen twee verschillende netwerken. Het eerste netwerk bestaat uit degenen die zij volgen en degenen door wie zij gevolgd worden. Het tweede netwerk bestaat uit een veel kleiner netwerk van 'echte vrienden'. Twitteraars communiceren met dit netwerk volgens Huberman, Romero en Fang Wu (2009) ook frequenter. Verder blijkt uit hun onderzoek dat twitteraars die veel *followers of followees* hebben, minder frequent bijdragen posten dan twitteraars met een klein netwerk van 'volgelingen' en 'gevolgden'.

Twitter scepsis

Elke technologie ontmoet bij de introductie scepsis. Bij Twitter is dat niet anders. Sterker: diverse bloggers -toch vaak bepaald niet vies van nieuwe technologie- twijfel(d)en aan de toegevoegde waarde van Twitter (zie bijvoorbeeld Parry, 2008; Feldstein, 2009; Pogue, 2009a). Je wordt lang niet altijd geconfronteerd met voor jou relevante berichten ("wrubens gaat de auto wassen"). Twitter heeft wat dat betreft inderdaad geen filtermogelijkheden (behalve als je de hash tags op die manier gebruikt). Ook zou microbloggen snel afleiden. Als je lang bij een 'digitaal koffiezetapparaat' staat, dan kan dit ten koste gaan van de productiviteit. Daarnaast krijg je lang niet altijd een reactie als je een vraag twittert.

Als binnen het onderwijs wordt gepleit voor de inzet van sociale media als Twitter, dan wordt veelal beargumenteerd dat jongeren deze media in hun dagelijks leven gebruiken. Volgens Richardson (2009) gebruiken jongeren Twitter echter nauwelijks: "Kids are being driven to become more private in a world where transparency and openness create huge learning opportunities for those that know what to do with them". Bovendien stellen jongeren het niet altijd op prijs als je informele applicaties zoals MSN, Hyves en dus ook Twitter voor studiedoeleinden wilt gebruiken.

Persoonlijk vind ik het lastig om echte kennis in 140 tekens te verwoorden. Ook is het niet eenvoudig om een grote groep mensen intensief te volgen. Daarvoor verschijnen er te veel berichten op Twitter. Deze internettoepassing is bovendien minder stabiel dan je voor professioneel gebruik zou wensen. Met name de @reply optie is vaak niet bereikbaar. Ook stelt Twitter een limiet aan het aantal berichten dat je maximaal per uur kunt posten. Tijdens het nationale e-learningcongres 2009 ben ik daar bijvoorbeeld tegen aan gelopen.

Aanvankelijk kon je ook via je mobiele telefoon twitteren (door een smsje te sturen naar een bepaald telefoonnummer). Erg handig als je onder weg bent en niet beschikt over een internetverbinding. Via de mobiele telefoon twitteren kan nu alleen maar nog in een beperkt aantal landen. Tenslotte hebben ook spammers Twitter ontdekt. Dat betekent dat commerciële bedrijven zo veel mogelijk twitteraars volgen. Je ontvangt dan mailtjes (x wil jou volgen). Je

kunt deze Twitter-spammers blokkeren, maar daarvoor moet je wel enkele handelingen uitvoeren. Handelingen die weinig plezier of productiviteit opleveren.

Wat echter ook opvalt, is dat aanvankelijke sceptici 'om' gaan als zij experimenteren met deze microblog-tool. De baten en het plezier blijken groter te zijn dan de kosten. Alan Levine (2008) denkt dan ook dat Twitter langzamerhand breder geaccepteerd wordt, en vergelijkt deze toepassing met het internet zelf: *“Like the web first did about 12 years ago, Twitter seems to have jumped an inflection point from something weird and for geeks only... to something else.”*

Twitter en leren

Zoals bij zo veel applicaties wordt ook bij Twitter gekeken naar de toepasbaarheid voor leren en doceren. Deze microblog applicatie is geen noodzakelijkheid bij leren. Een aantal toepassingen kun je ook met andere applicaties realiseren. Toch kan dit eenvoudige gereedschap bijdragen aan een krachtige leeromgeving. Op basis van een aantal artikelen (zie referenties) en tips die ik via Twitter kreeg, onderscheid ik een aantal didactische toepassingen.

1. Twitter heeft een sterk informeel karakter. Het wordt vooral gebruikt voor een meer informele manier van kennis delen. Door Twitter binnen het onderwijs –formeel leren- te integreren, kun je ‘het beste van beide werelden’ combineren. Informele informatie-uitwisseling kan via Twitter worden toegevoegd aan gestructureerde leeractiviteiten. Door met studenten te twitteren, leer je hen vaak op een andere manier kennen. In die zin werkt twitteren op een vergelijkbare manier als Hyves. Een potentieel risico is dat studenten hier niet op zitten te wachten omdat zij studie en privé gescheiden willen houden.
2. Twitter is een geschikt instrument voor niet-taakgebonden communicatie. En ruimte voor niet-taakgebonden communicatie werkt positief voor de motivatie, en is daarmee bevorderlijk voor leren (Mulder, Swaak & Kessels, 2002).
3. Ondanks dat je beperkt bent tot 140 tekens per bericht, is het mogelijk om via Twitter presentaties en hoorcolleges te verwerken. Bovendien kun je deze ‘digitale aantekeningen’ met anderen delen.
4. Je kunt een aantal vooraanstaande personen volgen, die veel lezen en op veel conferenties komen (en daar over twitteren). Daardoor blijf je op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op je vakgebied.
5. Je wordt geattendeerd op nieuwe -relevante- bijeenkomsten, blogberichten, gebookmarkte bronnen en online artikelen. Twitteraars zetten je daarmee op het spoor van relevante expertise. Je kunt ook twitter-bijdragen van een bepaald woord volgen (via ‘track a word’).
6. Je kunt Twitter gebruiken om studenten te leren informatie te filteren en patronen te herkennen. Parry (2008) heeft hier bijvoorbeeld expliciet een opdracht voor gemaakt. Via Twitter word je geconfronteerd met massa’s informatie. Het kunnen omgaan met grote hoeveelheden informatie is anno 2009 een belangrijke informatievaardigheid.
7. Doordat je je moet beperken tot 140 leestekens, leer je kort en bondig formuleren.
8. Je kunt –door hash tags te gebruiken- met een groep een verhaal schrijven. Het risico hiervan is wel dat enige chaos ontstaat doordat studenten tegelijkertijd op dezelfde zin reageren.
9. Je vindt er mensen met dezelfde interesses, waar je mee kunt communiceren. Het gebruik van hash tags of ‘track a word’ helpen hier bij. In feite leg je een netwerk van

collega-professionals aan. Hiermee speel je in op de opvatting dat 'to know who' een belangrijke vorm van kennis is.

10. Je kunt vragen stellen aan een grote groep mensen die jou volgen. Bijvoorbeeld –zo heb ik ervaren- als je op zoek bent naar een goede 'icebreaker'. Ik heb ook wel eens zinvolle tips gekregen toen ik twitterde dat ik een workshop over digitale didactiek aan het voorbereiden was. Dit werkt volgens Barrett (2008) vooral goed als je vragen herhaalt.
11. Je kunt Twitter gebruiken als backchannel tijdens presentaties of colleges. Daarmee kunnen deelnemers bijvoorbeeld via de Twitter-applicatie op hun 'slimme mobiele telefoon' onmiddellijk feedback geven of reageren op stellingen. Deze terugkoppeling kun je als spreker weer gebruiken. Het is daarbij ook mogelijk dat deelnemers via internet de presentatie bijwonen en zich via Twitter mengen in de discussie. Je doorbreekt daarmee dus de grenzen van de fysieke ruimte. Overigens vraagt dit wel wat organisatie (zoals het aanstellen van een aparte moderator). Je kunt er overigens ook voor kiezen om een aparte backchannel-applicatie te gebruiken (zodat deelnemers niet perse een Twitter-account hoeven te hebben). Deze applicaties zijn vaak wel weer lastiger via een mobiel apparaat te bedienen.
12. Na afloop van een sessie kan een docent via Twitter contact onderhouden met lerenden, en bijvoorbeeld elke dag een 'tip van de dag' posten of vragen stellen.
13. Als succesvolle medewerkers van een organisatie over hun werkwijze twitteren ('wat ben je aan het doen?'), worden effectieve werkprocessen transparant. Studenten kunnen daarvan leren. Daarbij moet je er uiteraard voor waken dat werkprocessen minder effectief worden als medewerkers tijdens het werk veel twitteren.

Twitter tips

Tenslotte wil ik –wederom met behulp van een aantal bronnen- een aantal tips formuleren voor het gebruik van microblog-tools zoals Twitter:

- Neem Twitter niet te serieus. Vergelijk het met achtergrondmuziek.
- Gebruik het om te converseren, eerder dan om te informeren. Beschouw Twitter vooral als middel om verbonden te zijn met anderen.
- Wees niet bang om iemand niet langer meer te volgen. Interessante mensen of goede bekenden hoeven niet altijd boeiende twitteraars te zijn.
- Ontwikkel een divers netwerk aan twitteraars. Je krijgt daardoor vanuit verschillende invalshoeken informatie.
- Scan het Twitter-profiel en de meest recente tweets van iemand, voordat je besluit hem of haar te volgen. Daarmee selecteer je de voor jou relevante twitteraars. Block spammende twitteraars.
- Heb geduld. Het duurt een tijdje voor je een netwerk hebt opgebouwd waar je baat bij hebt. Als je een vraag stelt, moet degene die een antwoord weet die vraag maar net voorbij zien komen. Het lezen van alle tweets van alle Twitteraars, die je volgt, is immers niet te doen. Hoe meer mensen jou lezen, des te groter de kans dat jouw vraag wordt beantwoord. Als je een vraag herhaalt, is de kans ook groot dat deze

beantwoord wordt. En hoe complexer een vraag, des te kleiner de kans dat deze wordt beantwoord via Twitter.

- Haal niet alleen, maar breng ook. Reageer op vragen die rechtstreeks aan jou worden gesteld, en op vragen waar je snel een antwoord op weet te formuleren.

Volgens Pogue (2009b) is Twitter wat je er zelf van maakt. Hij stelt volgens mij terecht: “Don't knock it till you've tried it”. Twitter is volgens mij een boeiend fenomeen, waarvan we de echte betekenis pas over een jaar of tien zullen doorgronden.

Wilfred Rubens, wilfred@wilfredrubens.com
<http://twitter.com/wrubens>
<http://www.wilfredrubens.com>

Dit artikel is mede tot stand gekomen dankzij tips van de volgende twitteraars: jaap_w, JohannesKa, HuubBellemakers en wjhoiting.

Referenties

Barrett, T. (2008). Twitter - A Teaching and Learning Tool. Op 10 maart 2009 gehaald van: <http://tbarrett.edublogs.org/2008/03/29/twitter-a-teaching-and-learning-tool/>

Beer, E. de (2009). Twitter voor netwerkonderhoud. Op 12 maart 2009 gehaald van <http://erwinsedublog.blogspot.com/2009/03/twitter-voor-netwerkonderhoud.html>

Bernardo A. Huberman, Daniel M. Romero, and Fang Wu. (2009). Social networks that matter: Twitter under the microscope. *First Monday*, Volume 14, Number 1 - 5 January 2009 <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/2317/2063>

Boss, S. (2008) Twittering, Not Frittering: Professional Development in 140 Characters. Op 10 maart 2009 gehaald van: <http://www.edutopia.org/twitter-professional-development-technology-microblogging>

Feldstein, M. (2008). Learning to Like Twitter. Op 10 maart 2009 gehaald van: <http://mfeldstein.com/learning-to-like-twitter/>

Levine, A. (2008). Twitteronema. Op 10 maart 2009 gehaald van: <http://cogdogblog.com/2008/12/14/twitteronema/>

Mulder, I., Swaak, J., & Kessels, J. (2002) Assessing group learning and shared understanding in technology-mediated interaction. *Educational Technology & Society*, 5(1), 35-47.

Parry, D. (2008). Twitter for Academia. Op 12 maart 2009 gehaald van: <http://academhack.outsidethetext.com/home/2008/twitter-for-academia/>

Pogue, D. (2009a). Twittering Tips for Beginners. Op 11 maart 2009 gehaald van: http://www.nytimes.com/2009/01/15/technology/personaltech/15pogue-email.html?_r=4&8cir&emc=cir

Pogue, D. (2009b). Twitter is what you make it. Op 11 maart 2009 gehaald van: <http://www.theglobeandmail.com/servlet/story/RTGAM.20090212.wgtpogue0212/BNStory/PersonalTech/home>

Richardson, W. (2009). "Social Media is Here to Stay." Just Not in Classrooms, Please . Op 10 maart 2009 gehaald van: <http://weblogg-ed.com/2009/social-media-is-here-to-stay-just-not-in-classrooms-please/>

Scholten, A. en Wijngaards, G. (2008), Annemiek Scholten en Twitter. In: Rubens, W. en Klink, M. van der (red.). Develop. Thema Nieuwe Technologie, jaargang 4, nummer 4, 18-20.